

Kronik

Kulturkalender

Kulturkalenderen, der udkommer som del af *Diamanten*, giver et samlet billede over sæsonens udstillinger, koncerter, foredrag og arrangementer. Det samme gør den elektroniske kulturkalender, som findes via adressen <www.kb.dk>.

Bøger og bibliotek

KUBIS - ny biblioteksorganisation på Københavns Universitet (KU)

25. juni underskrev rektor for KU, Ralf Peter Hemmingsen, og direktør for Det Kongelige Bibliotek (KB), Erland Kolding Nielsen, ved en lille højtidelighed på rektors kontor en principaftale om, at biblioteksbetjeningen på Københavns Universitet samles i én biblioteksorganisation, der får navnet KUBIS (Københavns Universitets Biblioteks- og Informationsservice). I organisationen indgår Det Kongelige Biblioteks universitetsbiblioteksafdeling (Københavns Universitetsbibliotek/KUB) og KU's egne biblioteker inklusive bibliotekerne ved de to nye fakulteter, LIFE (Det Biovidenskabelige Fakultet) og FARMA (Det Farmaceutiske Fakultet). Leder af KUBIS bliver lederen af KUB, universitetsbibliotekar Michael Cotta-Schonberg.

Baggrunden for KUBIS er: Danmarks Farmaceutiske Universitet, Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole og KU havde før fusionen i januar 2007 helt forskellige måder at organisere biblioteksbetjeningen af studerende og ansatte på. Mens bibliotekerne på Det Farmaceutiske Fakultet og Det Biovidenskabelige Fakultet

altid har været en integreret del af de to universiteter, er KU's biblioteksbetjening dels blevet leveret af Det Kongelige Bibliotek, dels af KU's egne institut- og fakultetsbiblioteker.

Allerede før fusionen havde KU og Det Kongelige Bibliotek indledt drøftelser om en ny organisering af det fremtidige samarbejde. Flere forskellige modeller har været i spil, og da fusionen i januar trådte i kraft, blev man enige om på biblioteksområdet at afvente resultatet af forhandlingerne mellem KU og KB.

I foråret 2007 har rektors kommitterede Thorkil Damsgaard Olsen herefter gennemarbejdet biblioteksproblematikken – han har bl.a. besøgt så godt som alle KU's egne store og små biblioteker – og kunne derefter i maj måned indstille en biblioteksmæssig nyskabelse til rektor.

Indstillingen går ud på, at KUBIS etableres foreløbigt for perioden 1. januar 2008 til 31. december 2012, hvorefter ordningen evalueres. I denne periode beholder medarbejderne ved KUBIS den ansættelse ved hhv. KB eller KU, de havde ved udgangen af 2007.

KUBIS organiseres med et fakultetsbibliotek på hvert fakultet. Desuden vil institutbibliotekerne ved Det Humanistiske Fakultet (HUM), Det Naturvidenskabelige Fakultet (NAT) og Det Samfundsvidenskabelige Fakultet (SAMF) blive opretholdt. En reorganisering i løbet af de næste fem år vil dog kunne finde sted som konsekvens af campusplanen.

Efter at indstillingen er blevet godkendt af rektor, de otte dekaner, Hovedsamarbejdsudvalget og Det Kongelige Biblioteks direktion, kunne man den 25. juni gå i gang med den store opgave, der ligger i at få alle de praktiske detaljer i

forbindelse med KUBIS på plads. Arbejdet hermed vil foregå i et antal arbejdsgrupper, og det forventes, at den endelige plan for KUBIS ultimo oktober kan forelægges Københavns Universitets og Det Kongelige Biblioteks ledelser til godkendelse, så KUBIS kan være en realitet fra 1. januar 2008.

Inka-kroniken nu på UNESCO'S Memory of the World-liste

Med UNESCO's optagelse i juni 2007 af Guaman Pomas sakaldte Inka-kronike – *El primer nueva coronica y buen gobierno* – fra 1615 i Memory of the World-registeret, anerkendes værket for at være et af de umistelige dokumenter, der anses for at have enestående betydning for hele verden. Inka kongerne er dermed kommet



Den første 'quya', dronning, Mama Huaco. Fra Inkakroniken (Det Kongelige Bibliotek)



Solopgang over inkabyen Machu Picchi. Byen blev grundlagt 1440 og var beboet indtil den spanske erobring i 1532. Byen blev 'genfundet' i 1911 af den engelske arkæolog Hiram Bingham og er fra 2006 på UNESCO's World Heritage List.

i selskab med blandt andre H.C. Andersen og Soren Kierkegaard.

Kroniken er en historisk beretning – illustreret med næsten 400 tegninger – om Andes omradets historie fra de ældste tider til slutningen af 1500 tallet, hvor ikke mindst befolkningens lidelser under det spanske herredømme kommer til udtryk, samt en række forslag til reformer af det spanske kolonistyre. Det originale håndskrift fra starten af 1600 tallet har siden ca. 1660 befundet sig på Det Kongelige Bibliotek. Håndskriftet blev i 2001 udgivet online og kan ses på www.kb.dk/permalink/2006/poma/info/en/frontpage.htm sammen med en lang række dokumenter om og i tilknytning til værket.

Håndskriftet er skrevet af andesindianeren Guaman Poma og adresseret til den spanske konge Filip 3. Manuskriptet kunne være kommet i en dansk diplomats besiddelse i Madrid, for ca. 1660 at dukke op i Frederik 3.s bibliotek.

Foruden Poma-manuskriptet fik Statens Arkiver optaget Øresundstoldregnskaberne, de ca. 1.000 protokoller, der afslører, hvilke skibe der sejlede gennem Øresund og med hvilken last ombord i årene 1497 - 1857.

Mange flere besøger det hybride bibliotek

I juni 2007 udkom Det Kongelige Biblioteks *Arsberetning* for 2006, som sammenfatter udviklingen på alle relevante områder i institutionen. Det er et overordnet mål for Det Kongelige Bibliotek at fremme udviklingen af det digitale bibliotek gennem udnyttelse af informationsteknologiens muligheder. Biblioteket abonnerer på mange elektroniske licensbelagte ressourcer og gennemfører selv digitaliseringsprojekter.

De elektroniske samlinger gør det muligt for brugerne at få adgang til relevant information døgnet rundt. Hybridfaktoren er et udtryk for, hvor langt biblioteket er i at udvikle det digitale bibliotek, dvs. den elektroniske benyttelses andel af den samlede benyttelse. Målet er, at den skal være stigende samtidig med, at der skal ske en stigning i den samlede benyttelse. Lånemonstre og øvrige benyttelsesmonstre er som følge heraf under kraftig forandring.

Som det fremgår af årsberetningen, er antallet af udlån i 2006 i fortsat stigning. Væksten ligger især på elektroniske lån, mens konventionelle lån ligesom

tidligere år udviser en vigende tendens. Nedgangen i de fysiske lån afspejler den generelle udvikling, hvor især brug af trykte tidsskrifter erstattes af elektronisk adgang og benyttelse.

Af årsberetningen fremgår det endvidere, at antallet af aktive lånere er steget fra 23.000 til 37.500 i 2006 – det skyldes fusionen i 2005 med Danmarks Natur- og Lægevidenskabelige Bibliotek – ligesom antallet af forespørgsler er steget markant. Læsesal Øst i Den Sorte Diamant er stadig de studerendes mest foretrukne læsesal med 35.000 besøg årligt.

Også i år indeholder årsberetningen – foruden de sædvanlige beretninger om begivenheder og statistikker – en række fokusartikler, hvor der her skal henvises til: Særbevilling til indkøb af ny arabisk litteratur, Universitetsbibliotekets studiemiljø, Carl Nielsen Udgaven og Bibliotekets resultatkontrakt med Kulturministeriet for 2007–2010.

Årsberetningen findes på denne adresse <www.kb.dk/da/kb/aarsberetning/index.html>.

Bevar bogen

Absalon Fonden donerer 100.000 kr. til BevarBogen

Det Kongelige Bibliotek har netop modtaget 100.000 kr. til sponsorprojektet *BevarBogen*, hvor fonde og private kan støtte bibliotekets bestræbelser for at bevare den fælles kulturarv for eftertiden.

Absalon Fonden har udvalgt fem forskellige værker:

En *Himmelglobus* udført i 1603 af den berømte hollænder Willem Janszoon Blaeu. Teksten på den lille globus henviser til Blaeu's danske læremester inden for astronomi, Tycho Brahe, og



har tilhørt den danske konge. Nu bliver Himmelgloben rensset og restaureret af bevaringseksperterne på biblioteket.

En samling *handtegnede kort fra Nordvest-Grønland* udført 1848-51 af

geologen Hinrich Johannes Rink. Kortene viste for første gang dele af Grønlands spændende geologi.

Komponisten Knudage Riisagers egenhændige nedskrift af musikken



Tivoli, Tivoli. Partituret lå på dirigentens nodes-tativ under den pasatte

brand på Tivolis koncertsal i 1944. Nu bliver partituret rensset for skaderne.

En lille latinsk *lærebog i retalenled til skolebrug* bog fra 1582. Den lille bog blev anskaffet af rigskansler Jacob Ulfeldt.

Endelig har Absalon Fonden gjort det muligt at påbegynde restaureringen af et af bibliotekets fineste klenodier: *Hebraisk Bibli*, erhvervet på Carsten Niebuhrs arabiske ekspedition 1761-1767 af C.F. von Haven.

Absalon Fonden, der anvender overskuddet fra de to københavnerhoteller Absalon og Selandia, støtter almene og velgørende formål.

Brasiliansk statsbesøg

Torsdag d. 13. september 2007 besøgte den brasilianske præsident Luiz Inacio Lula da Silva med frue Det Kongelige Bibliotek i forbindelse med et kort statsbesøg



Brasiliens præsident, Lula da Silva, åbnede under sit besøg i Det Kongelige Bibliotek fotoudstillingen *The Workers med fotografier af Sebastião Salgado* - Se omtalen side 56. Her indskriver Lula da Silva sig i bibliotekets gæstebog. Til højre direktør Erland Kolding Nielsen og Jens Olesen, præsident for det Dansk-Brasilianske handelskammer og Generalkonsul. Fot. Karsten Bundgaard.

i Danmark og de øvrige nordiske lande. Dels for at åbne en brasiliansk fotoudstilling i Det Nationale Fotomuseum og dels for at hilse på repræsentanter for det brasilianske samfund i Danmark.

Det Kongelige Bibliotek på nettet

Ny portal for historie og arkæologi

Nu bliver det nemmere at finde oplysninger om historie og arkæologi på internettet!

Det Kongelige Bibliotek står bag en ny internetportal, *Historie og arkæologi*, som giver en samlet og let tilgængelig adgang til historiske emner. *Historie og arkæologi* indeholder omkring 600 links til information om historie og arkæologi.

Den kan derfor bruges som online informationskilde ved søgning inden for historiske emner.

Historikerportalen henvender sig især til studerende og undervisere ved fagene historie og arkæologi, men alle med interesse for historie kan få glæde af den nye søgemulighed.

Historikerportalen.dk skal først og fremmest fungere som hjælpemiddel til den digitaliserede forskning og formidling inden for dansk og nordisk historie og arkæologi. Der er lagt vægt på områder med relevans for forskere og studerende i dansk historietradition. Derfor er der en overvægt af skandinavisk produceret materiale, men ikke kun om skandinaviske forhold.

Nu bliver det nemmere at finde oplysninger om historie og arkæologi på internettet.

Nyt elektronisk leksikon

Der er nu digital adgang til det store standardværk for lingvistik *Encyclopedia of Language & Linguistics* via REX.

I den elektroniske udgave udnyttes multimedia potentialet fuldt ud, og det vil løbende blive opdateret med nye emner og referencer.

Leksikonet findes også på biblioteket i trykt udgave fra 2006 i 14 bind, men dette er uden de mange muligheder, som det elektroniske medie giver for opdatering, krydsreferencer, lyd og video.

Værket er udgivet af Cambridge University Press og forfatterne er forskere fra hele verden, også fra Danmark.

Hermed har biblioteket anskaffet det mest omfattende, up-to-date og autoritative referenceværk inden for fagområdet.

Der er adgang til det på alle

fakultetsbiblioteker og fjernadgang for studerende og ansatte på Københavns Universitet.

Ny database til nodedatering

På listen over databaser inden for musik, som er tilgængelige via Det Kongelige Biblioteks elektroniske ressourcer, er nu også databasen *Hofmeister XIX*. Med ca. 400.000 poster på noder udgivet primært i Europa i perioden 1829-1900 er denne base nu offentlig tilgængelig, og den må betegnes som et unikt værktøj til nodedatering. Basen har navn efter katalogerne med lister over nodetryk, udgivet af forlaget Hofmeister, og den indeholder også en række danske komponisters udgivelser både i Danmark og i udlandet.

Sang af Niels W. Gade nu online

I februar erhvervede Det Kongelige Bibliotek et lille, ukendt



Gade-manuskript, der indeholder sangen "Morgenan-dacht", dateret 6. februar 1844 og dediceret til frøken H. Salomon, der sværmede for Gade under hans ophold i Leipzig.

Hedvig von Holstein, f. Salomon (Det Kongelige Bibliotek).

Sangen har ikke hidtil været

kendt, og den blev opført ved åbningen af udstillingen *Over Grænsen* den 2. februar 2007- måske for første gang. Den kan nu ses og høres online.

Ny database med kormusik

MUSICA er en omfattende database med omkring 150.000 titler på korsatser – såvel arrangementer som originalkompositioner

med og uden akkompagnement. Oftest får man en række oplysninger om satser, ledsaget af muligheden for at købe noden, men en del poster har også link til noden direkte online, andre har links til teksten, oversættelser, midi-filer og musikeksempler.

Derudover finder man henvisninger til biografier for komponisterne, beholdninger på de tilmeldte biblioteker og forlagsoplysninger. Mange søgemuligheder.

Databasen er søgbar via E-ressourcer: Databaser → Humaniora → Musik.

Musikforestillinger - Klippoteket

Masser af udklip om musikforestillinger i Danmark i perioden 1996-2002 kan nu søges på forestillingens titel. Brug Ctrl+F for at søge på komponist, forfatter eller teater. "Klippoteket" omfatter materiale arkiveret af Dansk Musik Informations Center (MIC) i perioden sommeren 1980 til sommeren 2002, men der findes også både ældre og nyere materiale i arkivet.

Klippoteket er nu opstillet på Center for Musik og Teater i Den Sorte Diamant, hvor det er umiddelbart tilgængeligt. Der er mulighed for fotokopiering af stort set alt materiale.

Arkivet omfatter området "musik i Danmark" og dækker alle genrer og tidsperioder.

Udstillinger

Det kyrilliske alfabet – et nyt alfabet i Den Europæiske Union
Bulgarske plakater
Bulgarien er nyeste medlem af EU. Det

markerede Det Kongelige Bibliotek ved at vise en plakatudstilling på Udlansbroen. Plakaterne er skabt af bulgarske kunstnere og tager alle udgangspunkt i det faktum, at med Bulgariens optagelse får EU et helt nyt alfabet, det kyrilliske.

Alfabetet blev skabt i slutningen af det 9. århundrede og fortolkes på plakaterne af kunstnere fra det 20. århundrede. Gamle bulgarske symboler sættes sammen med moderne udtryk og et moderne kyrillisk alfabet.

Skaberne af det kyrilliske alfabet var de bulgarske brødre Kyrillos og Methodios, der blev helgenkåret. Og siden 1851 er 24. maj blevet markeret som 'Det kyrilliske alfabets dag' for bulgarsk oplysning og kultur'.

Det kyrilliske alfabet anvendes af serbere, montenegrinere, russere og hviderussere - udover bulgarerne. I alt 200 millioner mennesker.

Udlansbroen 20. juni til 20. august 2007.

Sebastião Salgado: The Workers

I anledning af den brasilianske præsident Luiz Inácio Lula da Silva's statsbesøg i Danmark viste Det Kongelige Bibliotek i samarbejde med det dansk brasilianske handelskammer og Kulturministeriet den exceptionelle fotoudstilling *The Workers* af den store brasilianske fotograf Sebastião Salgado, som Det Nationale Fotomuseum har ønsket at vise gennem mange år.

Salgado har i flere artier haft stor betydning for dansk fotografi. Vore mange prisvindende presse- og nyhedsfotografer har Salgado som et af deres klare forbilleder. Både hans arbejdsform, hans respekt for individet og blik for den enkelte skønhed og værdighed er elementer, som disse prisvindende fotografer har



Fotografen Sebastião Salgado er født i Brasilien i 1944. Oprindelig uddannet økonom, men fra 1973 har han arbejdet med fotografi. Billedserien The Workers er skabt i perioden 1986-1992 og indeholder fotografier fra 26 forskellige lande. Øverst: Sicilien; nederst: Mexico.



taget til sig.

Udstillingen *The Workers* er en hyldest til handens arbejde i den industrielle tidsalder. Den er et portræt af det arbejdende menneske fra den indiske bondefamilie over minearbejdere i Brasiliens guldminer til stalarbejdere i den franske skibsindustri. Og hele tiden holder Salgado fokus på det enkelte menneskes rolle.

Det Nationale Fotomuseum,
14. september til 13. oktober 2007.

Flemming Nyborg

Bladtegneren Flemming Nyborg er uddannet ved Kunsthandværkerskolen 1945-48. Han har i *Information* (1966-75) og i *Jyllandsposten* (1975-84) tegnet interviewportrætter og teatertegninger. Nyborg efterfulgte Hans Bendix som *Politikens* teatertegner i 1984.

Flemming Nyborg opbygger sin karakteristik af hver person ved et netværk af umiddelbart løse streger. Herved får figuren en dynamik, som om den bevæger sig henover papiret.

Bladtegnergangen, 12. september - 1. december 2007.



**København
bombardement
1807**
Bogen
*Defensor
Pacis* blev
under

København's Bombardement ramt af en kanonkugle. Eksemplaret er den første-udgave, som i sin tid lå på det gamle Universitetsbibliotek på loftet over Trinitatis kirke. Under bombardementet gik nogle granater gennem taget, og blandt de bøger, der blev ramt, var ironisk nok netop bogen *Defensor Pacis*, hvis titel betyder "Fredens forsvarer". Også kanonkuglen er bevaret.

Bog og kanonkugle er udstillet i Københavns Universitetsbibliotek City, Fiolstræde 1.

Badeferien i gamle dage

I 1870'erne begyndte mange danskere at



tilbringe sommeren ved stranden. Det bedre borgerskab indlogerede sig med familie og tjeneste

folk på de store badhoteller, som skød op ved kysterne, f.eks. Skagen, Fano og





Marienlyst ved Helsingør. De mindre velbeslåede boede på mere ydmyge pensionater og sommerboliger. Men solen og havet var fælles for alle.

Udstillingen med materiale fra Billedsamlingen og Småtrykssamlingen kunne ses i Oktogonen på Slotsholmen og i montren ved Dronningesalen i august og september.

Foredrag

Magten er blodrød

fredag 24. august 2007

Blodrød er magten på Slotsholmen, hvor danmarkshistorien gennem mere end 800 år har sat sine spor. Fra Bisp Absalons ankomst til Havn over Christian 4., Struensees henrettelse, kvinders valgret

og ændringen af Grundloven til dagens danske folkestyre, som vi kender det fra folketingsdebatterne.

Slotsholmen er øen med de ni broer og med bygninger i tidsånd fra barok og rokoko til moderne kontorbygninger og en postmoderne Diamant. Med Folketinget, regeringen og Højesteret lægger Slotsholmen samtidig geografi til mangan politisk kamp.

Jytte Hilden fortalte på en times historisk sejl tur rundt om Slots holmen, Holmen og Christianshavn om stedet, hvor der lovgives, administreres, drømmes, dommes, festes og protesteres.

Ideen og naturen



Hvordan blev verden skabt? Hvor længe er det siden? Og har verden altid set ud, som den gør i dag? Spørgsmål om den jord, vi står på, den verden, vi lever i og den natur, der omgiver os, har været de samme i flere tusinde år – men svarene har ændret karakter.

Verdenssituationen er blevet vendt mange gange siden man i 1. Mosebog skrev, at Guds ånd svævede over vandene, og at han med sit ord skabte jorden, månen, stjernerne, solen og dyrene, planterne, mennesket og alt andet. Det er svimlende at tænke på, hvad der er sket af vidensudveksling i de par tusinde år, der går frem til vor tid, hvor den moderne skabelsesberetning handler om et lille bitte punkt, der eksploderer og bliver til stjerner, planeter og galakser.

Med overskriften *Idéen og Naturen* handler Det Kongelige Biblioteks tema dette efterår om den rolle, naturen

til alle tider har spillet for mennesket, og hvordan mennesket har kæmpet for, troet på og arbejdet med viden om naturen.

Foredragsrækken

Mennesket og naturen:

Peter Lund Madsen

torsdag 30. august 2007

'Naturvidenskaben er en måde at beskrive og forstå verden på, som er vanvittig potent!'

Ordene er hjerneforskeren, lægen og formidleren, dr.med. Peter Lund Madsens. Han fortalte om sin store fascination ved sit arbejde med naturvidenskaben. Han pegede bl.a. på, hvordan en række af hans naturvidenskabelige helte på blot 500 år har vendt fuldstændig op og ned på menneskets verdensbillede.

Det generøse menneske

Tor Nørretranders

onsdag 5. september 2007

Hvorfor udvikles kultur, og hvad er dens drivkraft? Hvorfor har mennesker trang til at hjælpe hinanden? Hvorfor gør vi os umage?

En af de forende videnskabs-skrivere i Danmark – forfatter, foredragsholder, cand.techn.soc. og adjungeret professor Tor Nørretranders, gav sit bud på hemmelighederne bag den menneskelige kreativitet og samarbejdsvilje. Med udgangspunkt i bogen *Det generøse menneske* fortalte han om det generøse, det skabende og det grænsesprængende menneske. Han forsøgte at give nøglen til at forstå menneskets udviklingshistorie fra natur, kultur og samfund ved at parallelisere menneskelige kulturer og samfund med dyrenes parringsdrift.

Tor Nørretranders har udgivet en lang række bøger og har gennem artikler

støttet for kritisk kvalitet i fortællingen om videnskaben og dens rolle i kulturen. Foredraget blev en overraskende og tankevækkende rundrejse i nye erkendelser inden for biologi, psykologi, økonomi og antropologi:

Mennesket og naturen i antikken

Hans Fink og Jan Stubbe Østergaard

onsdag 12. september 2007

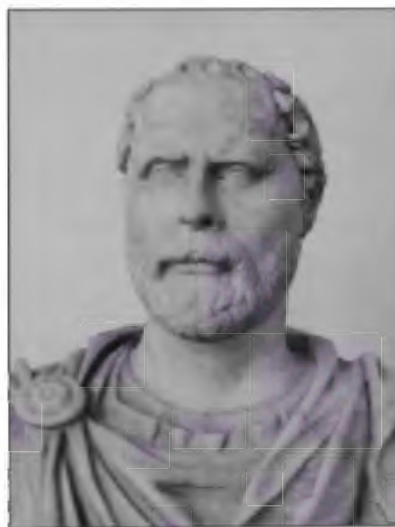
Vores idé om naturen føres traditionelt tilbage til den tidligste græske naturfilosofi. Der er dog mange lag i nutidens komplekse naturforståelse, som slet ikke var med dengang.

Docent, dr.phil. Hans Fink, Institut for Filosofi, Aarhus Universitet, blotlagde nogle af naturidéens ældste rødder.

Museumsinspektør på Ny Carlsberg Glyptotek, mag.art. Jan Stubbe Østergaard viste med en række billedek-

sempler, hvordan naturalismen i græsk skulptur netop udvikles i takt med de vestlige naturvidenskabers tilblivelse.

Han pegede på aspekterne i den hollisme, der under overskriften logos præger arkaisk og klassisk græsk kultur.



Demosthenes (384-322 f.v.t.), græsk politiker. Portræt fra 3. årh. f.v.t. Ludovisi Collection

Musik

Kenny Werner Quintet (USA)

lørdag 7. juli 2007

Kenny Werner, klaver

David Sanchez, saxofon

Scott Colley, bas

Cindy Blackman, trommer

+ hemmelig gæst, trompet

Kenny Werner er en klavervirtuos i jazz-verdenen. Allerede som 11-årig indspillede Werner en single med et 15-mands orkester og kom i fjernsynet. Her 45 år efter er han still going strong. Den amerikanske pianist har gennem tiden spillet med en række stjernenavne, bl.a. Toots Thielemanns og Stan Getz. Ved denne koncert medbragte han en hemmelig trompetist: Randy Brecker.

Kenny Werner er kendt for at eksperimentere – på sin nyeste plade *Lawn Chair Society* har han skabt et samspil af akustiske og elektroniske elementer. Selv siger han, at det er et forsøg på at udviske skellene mellem de to verdener og derved skabe musik, som har karakter af noget surrealistisk.

Udover at være udøvende musiker er Kenny Werner også komponist og arrangør. Siden midten af 90'erne har han haft adskillige bestillinger fra orkestre – f.eks. har han skrevet arrangementer til DR Big Band.

Arr.: Copenhagen Jazz Festival i samarbejde med Det Kongelige Bibliotek.

Kimmo Pohjonen & Eric Echampard Uumen

mandag 9. juli 2007

Uumen betyder 'det indre af noget', og det er ikke tilfældigt, at Kimmo Pohjonen

og Eric Echampard har valgt denne titel på deres musikalske projekt. Kernen i deres samarbejde er nemlig at skabe totalt improviseret musik live på scenen; *Uumen* kan således opfattes som det, de to musikere hver især udtrykker via deres improvisation. Den finske akkordeonist og den franske trommeslager balancerer på kanten af melodi, energi og spænding i et kontinuum. Kombinationen af musikernes entusiasme og ikke mindst brugen af stemmer, diverse effekter, surround sound og lysshow begejstrer publikum: Den musikalske oplevelse har karakter af performance, hvor flere sanser stimuleres på samme tid.

Kimmo Pohjonen udfordrer sit instrument. Hans mission er at udvide akkordeonens muligheder, lyd, performance, omfang og oplevelse i mange forskellige forbindelser, som ikke tidligere er hørt. Akkordeonisten har samarbejdet med en række forskellige musikere, bl.a. Kronos Kvartetten, men Pohjonen har også benyttet andre kunstgenrer, f.eks. live-computergrafik og live-videomix i sit seneste soloprojekt *Animator*.

Eric Echampards spillestil beskrives som poleret, energisk, skarpsindig og præcis med stor vægt på det percussionistiske. Som 14-årig fik han tildelt prisen CNSM Lyon for klassisk slagtojs. Siden er hans karriere kun gået fremad, og han har spillet i store som små ensembler, bl.a. i Marc Ducrets big band *Le sens de la Marche* og i *Michel Portal Quartet*. Eric Echampards navn er derfor også at finde på mange jazzudgivelser.

Arr.: Copenhagen Jazz Festival i samarbejde med Det Kongelige Bibliotek.

Arr.: Copenhagen Jazz Festival
i samarbejde med Det Kongelige Bibliotek.

Bo Stief & friends: Tid (World Time)

lørdag 14. juli 2007

Bo Stief, bas

Sissel Vera Petterson, vokal, sax

Eliel Lazo, slagtoøj

Ayi Solomon, slagtoøj

Et verdenskulturelt musikalsk møde – designet af Bo Stief og med nogle af verdens fremragende slagtoøjspillere.

Farvet af musikernes meget forskellige kulturbaggrunde var der lagt op til en ganske særlig aften – et møde i Diamantens inspirerende Dronningesal og i musikkens universelle rum.

Sissel Veras store flotte norske stemninger, Bo Stiefs syngende melodiske bas og to vidt forskellige virtuose slagtoøjspillere kunne opleves ved koncerten.

Secession Players Wien

fredag 24. august 2007

Akiko Nakajima, sopran

Niels Muus, dirigent

Med sin *Pierrot lunaire* for stemme og ensemble skabte komponisten Arnold Schönberg i 1912 et mareridtsagtigt eventyr – et stærkt ekspressionistisk værk, der i dag står som en musikhistorisk milepæl. Schönberg baserede *Pierrot lunaire* på et udvalg af Albert Girauds syrede og ofte erotiske digte fra 1870'erne. Med atonal musik og en solist, der taler, hvisker og synger teksten (såkaldt Sprechgesang) etablerer han et ganske urovækkende rum. Ved koncerten 24. august var det sopranen Akiko Nakajima, der fremførte de særegne tekster om den mere end almindelige månesyge Pierrot.

Dette wiener-mesterværk

Arnold Schönberg (1874–1951). Østrigsk komponist. Efter Hitlers magtovertagelse i 1933 foretrak han som jøde at udvandre, først til Frankrig, derefter til USA. I 1941 blev han amerikansk statsborger.



var omdrejningspunktet for koncerten med Secession Players, som den danske dirigent Niels Muus har taget initiativ til. Ensemblet samler musikere fra Wiens absolut førende orkestre og fik sin debut denne aften i Diamanten.

Drivkraften i ensemblet er at finde nye indfaldsvinkler til klassikerne. Dette afspejler sig ikke mindst i koncertens andre værker: Schubert-sange tolket for klarinet, cello og klaver af Per Nørgård og Johann Strauss' *Perpetuum mobile* tolket for violin, klarinet, cello og klaver.

Program: Johann Strauss/ Niels Marthinsen: *Perpetuum mobile*, opus 257; Franz Schubert: *Der Hirt auf dem Felsen*, D 965; Franz Schubert/ Per Nørgård: *Gretchen am Spinnrade*, D 118. *Nacht und Träume*, D827; Arnold Schönberg: *Pierrot lunaire*, opus 21.

Arr.: Schubert Selskabet i samarbejde med Det Kongelige Bibliotek.

ICMC 2007: Musik i Atrium

mandag 27. august 2007

Den sidste uge af august mødtes komponister, musik- og videnskabsfolk fra hele verden på Holmen i København. Fælles for dem alle var, at de beskæftiger sig med elektronmusik – forstået meget bredt. Om dagen havde de travlt med foredrag, konferencer og workshops. Om aftenen skulle de høre musik, naturligvis.

Til en af de første koncerter ved ICMC 2007 udvalgte den kunstneriske komité en række værker af internationale komponister skrevet specielt til 12 kanaler højttalersystemet i Diamantens Atrium.

Program: Jack Stamps: *Lulled by an Imploding Lotus*; Joel Kollin: *Envelope One*; Viktor Pushkar: *Weak Equivalence*; John MacCallum: *Frozen into Shards of Ice*; Hans Peter Stubbe Teglbjerg: *Ilius Persis*.

Arr: www.icmc2007.net

ICMC 2007: Ensemble, video & elektronik

Mandag 27. august 2007

Ensemble Ars Nova

Insomnia Ars Nova er tilknyttet Malmös meget aktive forening for ny musik Ars Nova, der bla. står for Sveriges eneste festival for elektroakustisk musik, Elektrisk helg.

Program: Joshua Parmenter: *Oration Sostenuto*; Martin Svensson: *Interludi*; Yuriko Kojima: *Chronosphere*; Robert Hamilton: *Traces*; Javier Caravaglia: *Spectral Colour*; Krzysztof Wolek & Julie Rafalski: *L'après Si Muove*.

Arr: www.icmc2007.net

ICMC 2007: Ensemble Insomnio

tredag 31. august 2007

Solist: Frances Marie Utti, cello

Det hollandske ny musik ensemble *Insomnio* blev grundlagt for 10 år siden af en gruppe meget entusiastiske musikere – alle med internationale erfaringer. Siden 2002 har ensemblet koncentreret sig om at bestille og spille værker, hvor live electronics indgår. *Insomnio* er ensemble in residence hos International Society for Contemporary Music (ISCM).

Program: Konstantin Karathanasis: *Oscillat Luminosa*, *Lux Oscura*; Per

Bloland: *Negative Mirror*, Part II; Dietrich Hahne: *Écoute 2*; Lars Gravgaard: *Deep South*; Calliope Tsupaki: *New Piece*.

Arr: ICMC 2007

Hoffmanns eventyr

Operaintroduktion

mandag 3. september 2007

Digteren Hoffmann har det svært med kvinder. Han er en ensom kunstner fanget i sin egen drømmeverden – og han deler sine utrolige og fantasifulde fortællinger om skæbnemøder med smukke og mystiske kvinder med gæsterne på den bar, hvor han dæmper ensomheden i en lind strøm af alkohol.

Den russiske tenor Nikolaj Sjukoff, der er én af de internationale sangkometer i disse år, kunne opleves i

Hoffmanns eventyr havde premiere 1881 på Opéra-Comique i Paris.



titelrollen som den uheldige kunstner, da Det Kongelige Teater havde premiere på *Hoffmanns eventyr* i september.

Operadramaturg Henrik Ingelbrecht fortalte om Offenbachs opera.

Arr.: Det Kongelige Teater i samarbejde med Det Kongelige Bibliotek.

5 o'clock med Hafnia Klaverkvartet

Koncertserie

onsdag 12. september 2007

Mozart: Klaverkvartet, g mol, KV 475

Brahms: Klaverkvartet, g mol, op. 25

Præsentation: Valdemar Lønsted

Fire musikere med kammermusikalske passioner og appetit på Johannes Brahms præsenterede sig i Dronningesalen tre

onsdage i dette efterår: "Vi har som kvartet længe haft et stort ønske om at opføre Brahms' tre pragtfulde, krævende og meget forskellige klaverkvartetter ved en koncert-række," fortæller Hafnia Klaverkvartet, der består af fremtrædende musikere fra den yngre generation, nemlig pianisten Marie Rørbech, violinisten Christine Enevold, bratschisten Ida Grøn og cellisten Janne Fredens.

Sammen med Kvartetten har Det Kongelige Bibliotek sammensat tre sene eftermiddagskoncerter, der er skræddersyet til at afslutte en hård arbejdsdag, koncentrerede studietimer på universitetet eller fungere som appetizer til en rolig aften i byen.

Der vil blive opført én Brahms-kvartet pr. koncert kombineret med hhv. to Mozart-klaverkvartetter samt Mahlers Kvartetsats. Five o'clock-musik i Diamanten – ca. en time hver gang. Følgende koncerter i serien: 10. oktober og 14. november 2007.

DR UngdomsEnsemble

Dirigent: Morten Ryelund
mandag 24. september 2007

DR UngdomsEnsemblet blev oprettet i 2004 som det nyeste skud på stammen blandt DR's ensembler. Musikerne i DRUEN – som ensemblet hedder i daglig tale – er mellem 15 og 25 år, gymnasie- eller MGK-elever samt konservatoriestuderende. For hele idéen med ensemblet er at udvikle talenter og pleje den musikalske fødekæde. DRUEN har sammen med dets faste dirigent Morten Ryelund allerede opnået et meget højt spilleniveau.

Program; Grieg: *Holberg-suite*;
Sibelius: *Rakastava*; Per Nørgard: *Lysning*;
Niels W. Gade: *Novelletter*, opus 58.

Esbjerg Ensemble. Jubilæumsturné 40 år med kammermusik på højeste niveau

lørdag 15. september 2007

At fremføre klassisk kammermusik på højeste niveau i det sydvestjyske, nationalt og internationalt – det har været opgaven for Esbjerg Ensemble siden det blev oprettet i 1967 som det første professionelle kammerensemble i Danmark. Og Esbjerg Ensemble har nu i 40 år sat standarden for kammermusik i Danmark med en nyskabende programlægning og sin naturlige alsidighed.

Esbjerg Ensemble består i dag af 12 musikere fra hele verden, fordelt som blæserkvintet, strygekvintet, klaver og slagtojs. Den meget fleksible besætning giver et enormt repertoire, spændende fra barokken til i dag, fra soloværker til musik for kammerorkester. Centralt i ensemblets formidling og udvikling af den klassiske kammermusiktradition står den fornemme kammerkoncertsal på Vestjysk Musikkonservatorium, men ensemblet turnerer også meget gerne uden for landets grænser.

Naturligvis skal 40 år i kammermusikkens tjeneste fejres, og hvad er mere naturligt end at tage på en Danmarks-turné. Koncerten i København fandt sted i Dronningesalen.

Program: Carl Nielsen:
Blæserkvintet; Wayne Siegel: *Watercolor*,
Acrylic, *Watercolor*; Schubert: *Forellekvintet*-
ten.



Blomstermaler Johan Laurentz Jensens smukke indførel i Helene Bournonvilles stambog (Det Kongelige Bibliotek).

Erhvervelser

Håndskriftafdelingen

Stambog fra August Bournonvilles hustru Helene Bournonville

På Bruun Rasmussens Auktion 751 d. 29. november 2005 solgtes som kat. nr. 3179 en stambog, der stammer fra balletmester August Bournonville og hans hustru Helene Bournonville 1809-1895, og hvis indhold rækker over perioden 1843-1890.

Den indeholder i alt 37 bidrag indført af parrets mange danske og udenlandske kunstner venner inden for en række af de datidige kunstarter. Stambogen blev solgt til en udenlandsk køber, der i konkurrence med Det Kongelige

Bibliotek og en tredje byder erhvervede stambogen.

Det Kongelige Bibliotek havde haft kendskab til stambogens eksistens i hvert fald siden 1951, hvor litteraten, dr. phil. Jens Kruse i *Jyllands-Posten* offentlig gjorde en kronik herom. Stambogen havde alene været i efterkommeres eje, og biblioteket, der har haft stambogen til læns i udstillingssammenhæng, havde gentagne gange givet tilbud om at erhverve den. Der kunne ikke være tvivl om, at stambogen måtte vurderes både som et nationalt klenodie i sig selv og af stor betydning ud fra den danske stambogstradition, som nationalbiblioteket har så rige samlinger til, dokumenteret gennem arene af især fhv. overarkivar, dr. phil. Vello Helk i adskillige



Fra Helene Bournonvilles stambog. Akvarel af Arnold Wallich (Det Kongelige Bibliotek).

afhandlinger og bøger, bl.a. i bibliotekets videnskabelige årbog *Fund og Forskning i Det Kongelige Biblioteks Samlinger*.

Denne stambog er unik ved udelukkende at indeholde deciderede kunstneriske bidrag i form af originale digte, tegninger, akvareller, teaterscenografier, teaterkostumer og portrætter samt musikalske incipits skabt af en overordentlig bred dansk og international kreds af kunstnere, der alle kom i Bournonville-parrets hjem. Bl.a. kan nævnes H.C. Andersen, B.S. Ingemann, Adam Oehenschläger, J.P.E. Hartmann, Niels W. Gade, Bertel Thorvaldsen, Martinus Rørbye, J.A. og Elisabeth Jerichau, Jenny Lind og Fredrika Bremer.

Stambogens kunstneriske bidrag giver, når de ses i sammenhæng, et sjældent indblik i guldalderens kunstneriske bredde og alsidighed, hvad angår såvel genrer som udtryksform. Ligeledes giver stambogen et enestående billede af den

store kreds af samtidens førende kunstnere, som samledes omkring dette fremtrædende ægtepar i den danske guldalder. Stambogens bevaringstilstand er meget fornem, og samtlige bidrag fremtræder i ubeskadiget form.

På denne baggrund besluttede Kulturværdiudvalget at afslå ansøgningen om udførselstilladelse og efterfølgende at fremsætte et overtagelsestilbud på hammerlagspris plus auktionsomkostninger på i alt kr. kr. 262.500, som den udenlandske køber accepterede. Købsprisen tilvebragtes dels gennem trækning på Udvalgets tilbageværende reservationsbevilling samt en meget betydelig støtte fra Bikubenfonden til Det Kongelige Bibliotek, som stambogen efterfølgende overdroges til.

Stambogen rækker over perioden 1843-1890 og måler 23,9 x 31,6 cm.

Hele den smukke stambog kan nu ses online med en introduktion.

Jakob A. Riis

Fotografen og forfatteren Jakob A. Riis blev født 1849 i Ribe, men emigrerede allerede i 1870 til USA, hvor han med sine



Jakob A. Riis var den første, der fotografisk dokumenterede slummen i New York i slutningen af 1800-tallet.

fotografier af New Yorks slum var med til at sætte den sociale dagsorden i USA til debat.

Hans *Efterladte papirer* befinder sig i Library of Congress, og Handskriftafdelingen har nu erhvervet en mikrofilm af samtlige disse arkivalier, der bl.a. indbefatter en omfattende brevsamling, manuskripter til taler, foredrag og artikler og scrapbøger.



Handskriftafdelingen har netop erhvervet en dagbog ført af en menig soldat, Frederik Larsen, Landeveishuus No. 133. Soldat ved 5te Linnie Baillions 1st Compagnie, fra den senere del af Trearskrigen, bl.a. om slaget ved Fredericia. Optegnelserne dækker perioden januar 1849-februar 1851. De sidste 18 sider rummer notater fra senere. Det er yderst sjældent at møde samtidige vidnesbyrd fra Trearskrigens menige deltagere. Fra officerer findes der mængder af breve, men her har vi "den tapre landsoldat" med hans egne ord.

Herudover kan nævnes af nyerhvervelser:

Udkast og manuskripter til et udvalg af Lars-Henrik Olsens omfattende forfatterskab af billed-, børne- og voksenbøger.

Fhv. overarkivar ved Rigsarkivet Vello Helks materiale til stambogsstudier.

Maleren Ole Høst (1915-43): Breve vedr. ham, primært fra lærer Arne Madsen og Hedvig Høst (Ole Høsts mor). Endvidere ms. af Arne Madsen vedr. film om Oluf Høst.

Herman Bang: Egenhændig korrekturfragment og manuskriptfragment til "Mikaël".

Musik- og Teaterafdelingen

Værker af Per Nørgård

Gennem mange år har Musik og Teaterafdelingen løbende modtaget Per Nørgårds manuskripter, både musikværker og skriftlige arbejder. I maj ankom en ny portion, som et vigtigt supplement til bibliotekets enestaende Nørgård samling.

Her er tale om originalmanuskripterne til en række værker, samt kladder og renskrifter af foredrag, artikler, notitser med mere. Derudover indeholder det nye materiale også en samling

optagelser af komponistens værker på spole- og kassettebånd.

Alt det indkomne materiale bliver registreret og gjort tilgængeligt via REX.

Nyt Gade-manuskript

Biblioteket har erhvervet "Et Farvel. Albumsblad til Hds. Kongelige Hoihed, Prindsesse Alexandra ved hendes Bortreise til England Februar 1863" af Niels W. Gade med tekst af Chr. Richardt.

Erhvervelsen omfatter Gades autografe nodemanuskript og Richardts egenhændige manuskript til teksten, begge med rettelser samt en renskrift af hele kompositionen med underlagt tekst. Derudover findes der nogle mindre skitser til værker, sandsynligvis af Gade.

Sangen er for to sopranoer og en alt, akkompagneret af klaver, og Gade har færdiggjort manuskriptet den 23. februar 1863. Richardts tekst er ikke dateret, men den er sandsynligvis skrevet kort forinden.

Der er tale om en sang specifikt til denne lejlighed, hvor danske blomster, fugle og bølger synger deres farvel til prinsessen med håb om at se hende på besøg i hjemlandet. Prinsessen forlod Danmark d. 26. februar 1863, men det er endnu uvist, ved hvilken lejlighed Richardt og Gades sang har været opført.

Komponisten Erik Norbys manuskripter

I januar 2007 døde komponisten Erik Norby (f. 1935). Han var oprindelig uddannet trompetist, men hurtigt kastede han sig over kompositionsvirksomheden efter studier hos Leif Kayser og Per Nørgård. Norby efterlader en betydelig produktion (se f.eks. værkdata-basen over nutidig dansk musik via Det Virtuelle Musikbibliotek).

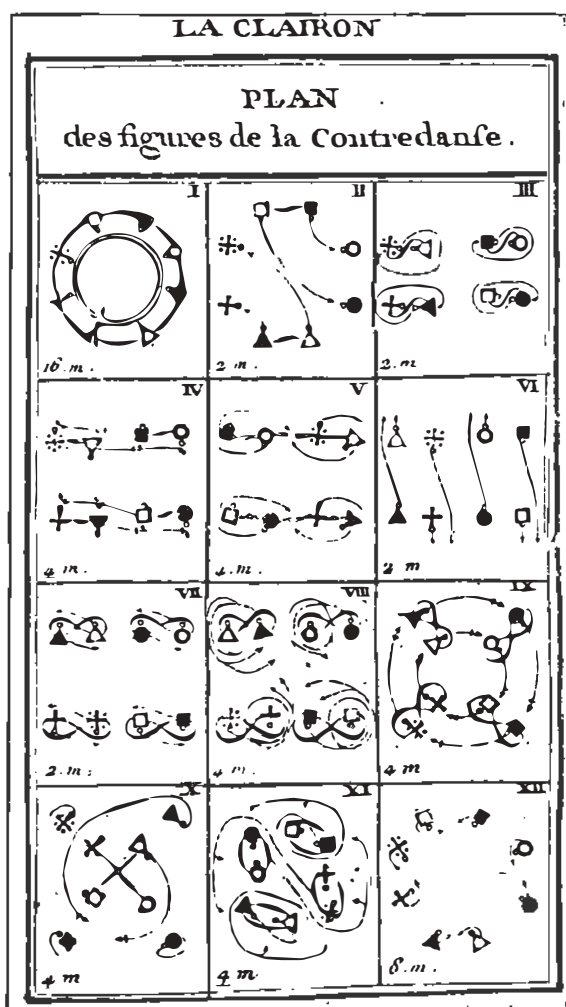
Biblioteket har fået mulighed

for at erhverve Norbys efterladte musikmanuskripter. Denne samling vil være en mærkbar udvidelse af Musik- og Teaterafdelingens hidtil meget lille samling Norby-manuskripter, og man vil således fremover kunne danne sig et langt mere nuanceret billede af denne danske komponists produktion.

Værkerne vil snarest blive registreret i REX.

Håndskrevne dansebøger med noder og dansebeskrivelser

De to bøger indeholder musik til og beskrivelser af et omfattende repertoire af engelske og franske kontradanse fra



Kontradans: De La Cuisse, Le Répertoire des Bals, vol. III. Paris 1765. Le clairon.

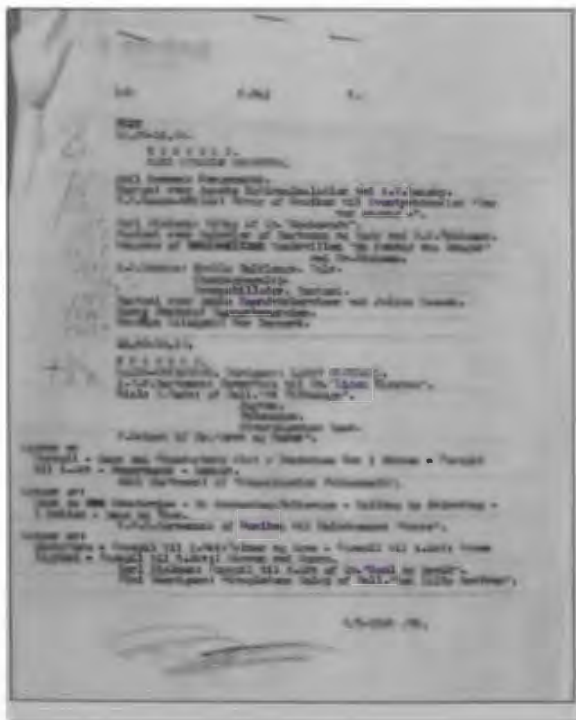
1770'erne. Bøgerne stammer sandsynligvis fra en tysksproget danssemester, og på bindet findes dels en krone, dels bogstaverne V.D.W. samt på bagsiden arstallet 1772.

De to bind indeholder violinoder og en koreografi i tekst og diagrammer, og ved et af numrene findes angivelsen "in Coppenhagen [?] d: 12 December 1775". En nærmere identifikation og beskrivelse er foretaget af Henning Urup.

Danmarks Radios musik til hørespil

Før nyligt fik Dramatisk Bibliotek en samling med knap 2.600 tekster til hørespil udsendt i Danmarks Radio fra 1925 og i de efterfølgende 25 år. Denne samling er nu suppleret med en nodesamling til 876 hørespil, ligeledes udsendt af Danmarks Radio i dets første mange år som producent af radioteater. Dermed er savet de tekstlige som de musikalske kilder

Her kan man se, hvad der blev spillet i radioen den 5. maj 1945 (Det Kongelige Bibliotek).



til danske radioteaterproduktioner i de første mange år nu for første gang samlet på ét sted.

De nyindkomne nodemanuskripter vidner om genrens musikalske udviklingshistorie og består af savet partiturer som tilhørende opførelsesmateriale i form af orkesterstemmer o.l.

Til den nyindgaede samling findes en alfabetisk seddelkatalog, hvor oplysninger om savet komponister som skuespiltitler er omhyggeligt registreret. Samlingen vil indgå i i afdelingens plan for fremtidige retroinddateringer, der på sigt vil gøre den søgbar i Det Kongelige Biblioteks REX online katalog.

Noderne vil ved henvendelse til Musik og Teaterafdelingen kunne bestilles frem og benyttes på Det Kongelige Biblioteks sikrede læsesale.

Scrapbøger med radio- og fjernsynsprogrammer

I forbindelse med Danmarks Radios flytning fra Radiohuset på Frederiksberg til DR-Byen i Ørestaden har Det Kongelige Bibliotek modtaget en række materialer af musikhistorisk interesse.

Blandt disse er en omfattende samling scrapbøger med udklip fra radio- og fjernsynsprogrammer, som vedrører udsendelser med DR's instrumentale ensembler. Materialet, som dækker perioden 1940-1996, er ordnet kronologisk og giver oplysninger om musikudsendelser, som det kendes fra avisernes radio- og tv programmer.

Scrapbøgerne har været anvendt til bl.a. produktionsnoter og afregning af lejematerialer. Da bøgerne er udarbejdet af institutionen selv, kan materialet benyttes til identifikation af udsendelser af musik, og derudover vil det kunne danne grundlag for bl.a. repertoirestudier

og undersøgelser i radioensemblernes historie.

Biblioteket har derudover modtaget nye nodemanuskripter:

Herman Sandby: *Romance for Klaver* (autograf).

Carl Nielsen: *Kantate til Landsudstillingen i Aarhus* (Afskrift, stemmer).

Chr. Riis: *Le Pinard*. Melodi fra den franske Front 1914-19. Optegnet og udsat af Chr Riis/for Klaver, Violin, Bratsch og Cello (partitur, autograf).

Chr. Riis: *Troubadouren* af Giuseppe Verdi. 2den Akt, indledning og Kor, arr. af Chr Riis (partitur, autograf).

Orientalisk og Judaistisk Afdeling

Kinesiske skriveredskaber

En yderst sjælden kinesisk rivesten i bjergkrystal, formet som en cikade. Ligger i en æske af den eftertragtede Hongwu træsort. Cikaden symboliserer livets genopstandelse, da forpupningen foregår i jorden og ved opvågningen bryder cikaden frem af jorden. Fremstillet i jesuitterværkstedet i Beijing (1720-1770).

En vandskål i bjergkrystal til afvaskning af mindre pensler. På kanten af skålen er udskåret en dreng i fuld figur ved siden af en kvist med to ferskner. Fersknerne symboliserer langt liv, da de angiveligt skulle komme fra Udødelighedsdronningens have. Fremstillet i jesuitterværkstedet i Beijing (1720-1770).

En sjælden flad penselholder i bjergkrystal for vandret opbevaring af tre pensler. Formodentlig fremstillet i 1800-tallet.

Et sæt på syv pensler: En med fiskeskind på skaftet, to, hvor den ene er forsynet med hornskaft og den anden med et marmoreret skaft af ben. Fire

små pensler med skaft i såkaldt "sojade" og hvidt ben. To af dem er meget korte - formodentlig til at kunne have med sig i en pung. Sen 1800/ tidligt 1900-tal.

Et kinesisk penselbæger fremstillet i bambus med en dekoration af to



vandbøfler med hver sin dreng på ryggen. De holder begge en drage i luften. Fra tiden omkring år 1900.

En kinesisk porcelænsfigur fra Kulturrevolutionen 1965-1976. En rodgardist i sommeruniform holder et maskingevær og Maos Lille Røde frem, mens han træder på en knælende professor med en narrehue. Inskriptionen: "Dadao chou lao jiu" opfordrer til at vælte de modbydelige reaktionære lærere ved skolerne.

Nyerhvervede plakater og propagandatryk:

Elleve politiske plakater fra det kommunistiske styre i Kina, bl.a. en stor trefløjet plakat fra ca. 1970 med Mao Zedong i overnaturlig størrelse foran Tian'an men,

der er placeret i et imaginært romantisk landskab, og et sort/hvidt portræt af Zhou Enlai fra 1950.

Tre kinesiske propagandatryk

fra 1967. Et af dem viser let karikerede portrætter af nogle af de forfulgte hovedpersoner i Kulturrevolutionsperioden.

Forsiden: *Natur* 1. udgave af 1871. Bedderen nyudstilling. Der kommer blot omkring 2-3 kr. pr. år. Illustration fra Edward Lopsels *Her er det det bedste i det* fra 1852. Der kommer

Bagsiden: Den brasilianske fotograf Sebastião Seixas udstilling i København i 1854. Der kommer 2-3 kr. pr. år. Fotomuseum Her *Omnia* i a. 1908.

